

ASIA Poliisin menettely tuomaria koskevassa virkarikosasiassa**ASIAN VIREILLETULO**

Itä-Suomen syyttäjänvirastosta toimitettiin ilmoituksella 29.5.2013 oikeuskanslerinvirastoon keskusrikospoliisin syyttäjänvirastoon tekemä esitys esitutinnan rajoittamiseksi (jäljempänä *rajoittamisesitys*) siltä osin kuin asiassa oli kyse epäilystä tuomarin virassa tehdystä rikoksesta. Asia kirjattiin oikeuskanslerinvirastossa tuomarin virkarikosasiassa vireille 4.6.2013 (OKV/18/31/2013). Asianomistaja oli keskusrikospoliisiin 18.4.2011 saapuneessa tutkintapyyntönsä katsonut muun ohella, että oli syytä epäillä Varkauden käräjäoikeuden laamannin syyllistyneen virkavelvollisuuden rikkomiseen käräjäoikeudessa ratkaistavana olleen asian yhteydessä.

Päätökselläni 18.6.2013 en hyväksynyt keskusrikospoliisin rajoittamisesitystä, koska tapahtuma-aikana voimassa olleen esitutkintalain 4 §:n 4 momentin perusteella esitutkintaa ei voinut rajoittaa jättämällä se kokonaan toimittamatta, vaan kyse oli aina jo aloitetun esitutinnan lopettamisesta. Esitutkintaa ei ollut asiassa aloitettu, joten esitutkintaa ei olisi ollut mahdollista määrätä lopetettavaksi kyseisen säännöksen nojalla. Tekemäni päätöksen jälkeen keskusrikospoliisi laati laamannin menettelyn osalta uuden ilmoituksen ja rikoskomisario A teki asiassa seuraavan päätöksen 25.6.2013: ”Rikos vanhentunut (yleinen) Jätetty syytteeseen saattamatta Päätös: B:n ilmoittaman epäillyn virkavelvollisuuden rikkomisen syyteoikeus on vanhentunut.”

Päätin omana aloitteenani selvittää tarkemmin poliisin menettelyn mainitussa asiassa.

Selvityspyyntöni Poliisihallitukselle pyysin Poliisihallitusta lausumaan näkemyksensä poliisin menettelystä tarpeelliseksi katsomansa selvityksen perusteella. Erityisesti tuli ottaa kantaa poliisin tekemään rajoittamisesitykseen ja siihen liittyvään poliisin menettelyyn sekä siihen, että poliisi ei ilmoittanut oikeuskanslerille tuomarin tekemäksi epäiltyä virkarikosta koskevasta tutkintapyyntöstä sen saavuttua poliisille, eikä poliisi toimittanut rajoittamisesitystä oikeuskanslerille.

SELVITYS

Keskusrikospoliisista on hankittu rikoskomisario A:n selvitys sekä tutkintaosaston ja esikunnan lausunnot. Poliisihallitus on lisäksi antanut asiasta lausuntonsa.

OIKEUSKANSLERIN VIRASTO

RATKAISU

Rajoittamisesitys

Asianomistaja oli siis keskusrikospoliisille tekemässään tutkintapyyynnössä katsonut muun ohella, että oli syytä epäillä käräjäoikeuden laamannin syyllistyneen virkavelvollisuuden rikkomiseen. Tutkinnanjohtajan tekemässä rajoittamisesityksessä pyydettiin syyttäjää määräämään, ettei asiassa tarvitsisi miltään osin toimittaa esitutkintaa.

A vahvisti puhelimitse asiaa häneltä oikeuskanslerinvirastosta nimenomaisesti tiedusteltaessa, että rajoittamisesityksessä mainitun mukaisesti esitutkintaa ei kyseisessä asiassa ollut aloitettu. A vaati oikeuskansleria antamaan ratkaisun rajoittamisesitykseen, jonka perusteella oikeuskanslerin olisi hänen mukaan syyttäjänä tullut määrätä esitutkintalain 4 §:n 4 momentin nojalla, että esitutkintaa ei asiassa lainkaan toimitettaisi laamannin osalta.

Päätökselläni 18.6.2013 en hyväksynyt rajoittamisesitystä. Perusteina totesin seuraavaa:

Rajoittamisesityksessään poliisi pyytää käsitykseni mukaan syyttäjää määräämään, ettei esitutkintaa toimiteta esitutkintalain 4 §:n 4 momentin nojalla. Kyseisen säännöksen 1. virkkeen mukaan syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä määrätä, että esitutkinta lopetetaan, jos tutkinnan jatkamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat selvässä epäsuhteessa tutkittavana olevan asian laatuun ja siitä mahdollisesti odotettavaan seuraamukseen, taikka jos jo suoritettujen esitutkintatoimenpiteiden perusteella on varsin todennäköistä, että syyttäjä tulisi jättämään syytteen nostamatta muulla kuin 3 momentissa mainitulla perusteella. Kyseisen säännöksen perusteella esitutkintaa ei siis voi rajoittaa jättämällä se kokonaan toimittamatta, vaan kyse on aina jo aloitetun esitutkinnan lopettamisesta. Rajoittamisesityksessä todetaan nimenomaisesti, että esitutkintaa ei ole käsillä olevassa asiassa aloitettu, joten esitutkintaa ei olisi myöskään mahdollista määrätä lopetettavaksi kyseisen säännöksen nojalla.

A oli tullut asian tutkinnanjohtajaksi 30.4.2013. Tätä ennen asian aiempi tutkinnanjohtaja oli tehnyt rajoittamisesityksen kihlakunnansyyttäjälle, joka oli päätöksellään maaliskuussa 2013 määrännyt esitutkinnan lopetettavaksi tiettyjen henkilöiden osalta. Asianomistajan otettua yhteyttä poliisiin ja todettua päätöksen puuttuvan neljän henkilön (muun muassa käräjäoikeuden laamannin) osalta A oli tutkinnanjohtajana toimittanut aiemman tutkinnanjohtajan sinänsä laatiman rajoittamisesityksen Itä-Suomen syyttäjänvirastoon.

A toteaa selvityksessään, että hänen tietojensa mukaan asiassa oli ollut useita keskustelupalavereita syyttäväviranomaisen ja esitutkintaviranomaisen välillä. Hän ei itse ollut osallistunut näihin palavereihin, koska asian hoitaminen ei hänelle silloin kuulunut. Asiakirjamateriaalia oli ollut paljon ja monilta osin asia näytti liittyvän hyvin useisiin aikaisempiin asianomistajan tekemiin tutkintapyyntöihin sekä niistä tehtyihin päätöksiin tai tuomioistuinten ratkaisuihin, joten asia ei A:n mukaan ollut yksinkertainen. A korostaa käsityksensä, että raja esitutkinnan ja sen edellytysten selvittämisen välillä on usein ”kuin veteen piirretty viiva” ja että monesti on vaikea sanoa milloin esitutkinta on aloitettu tai onko sitä lainkaan aloitettu.

A myöntää, että jälkepäin asiaa tarkasteltaessa ei esitutkintaa käräjäoikeuden laamannin osalta olisi edes voinut aloittaa syyteoikeuden vanhentumisen vuoksi ja että rajoittamisesitys näin ollen on ollut laamannin osalta aiheeton. Keskusrikospoliisi pitää todennäköisenä, että

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

---

asiassa oli sen poikkeuksellisen monitahoisuuden vuoksi epähuomiossa toimitettu rajoittamisesitys kokonaisuudessaan syyttäjänvirastolle, vaikka laamannia koskeva osa olisi tullut toimittaa oikeuskanslerinvirastolle. A itse toteaa, että hän pyysi puhelimitse Itä-Suomen syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjää lähettämään rajoittamisesityksen laamannin osalta oikeuskanslerinvirastoon ”kun kerran olin sen yhdessä muita henkilöitä koskevan rajoittamisesityksen yhteydessä sinne virheellisesti toimittanut”.

Minulla ei ole oikeudellisia perusteita arvioida asiaa toisin kuin poliisi on edellä mainituin tavoin tehnyt. A ei siis olisi tullut tehdä laamannin menettelyn osalta rajoittamisesitystä vaan hänen olisi tullut tehdä päätös olla aloittamatta esitutkintaa, kuten hän sittemmin tekikin sen jälkeen kun päätökselläni en hyväksynyt rajoittamisesitystä. Selvää myös on, että kun A kuitenkin teki rajoittamisesityksen laamannin menettelyn osalta, olisi se tältä osin tullut toimittaa oikeuskanslerinvirastoon, eikä Itä-Suomen syyttäjänvirastoon.

Katson riittäväksi toimenpiteeksi saattaa A:n tietoon käsitykseni hänen virheellisestä menettelystä.

Poliisin ilmoitusvelvollisuudesta

Perustuslain 110 §:n mukaan syytteen nostamisesta tuomaria vastaan lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa päättää oikeuskansleri tai oikeusasiamies.

Kesäkuussa 1999 silloinen apulaisoikeuskansleri lähetti sisäasiainministeriölle kirjeen (dnro 38/51/98), joka koski tuomarin virkatoimessaan tekemäksi epäiltyä rikosta koskevaa ilmoitusvelvollisuutta.

Kirjeessään apulaisoikeuskansleri totesi muun ohella seuraavaa: *”Tuomareiden virkarikosasioden erityissyyttäjänä katson, että poliisin ilmoitusvelvollisuus tuomareiden tekemiksi epäiltyjen virkarikosasioden osalta olisi parasta järjestää siten, että oikeuskanslerinvirastoon ilmoitettaisiin aina tällaisesta tutkittavaksi tulleesta asiasta. Tässä tarkoituksessa pyydän Sisäasiainministeriötä ilmoittamaan esitutkintaviranomaisille tuomareiden tekemiksi epäiltyjen virkarikosasioden osalta noudatettavasta ilmoitusvelvollisuudesta. Ilmoitus tehdään toimittamalla oikeuskanslerinvirastoon rikosilmoituksen jäljennös tai muu selostus asiasta telekopiona tai kirjeitse. Ilmoitus on tehtävä heti, kun poliisi on saanut tiedon asiasta. Tutkintatoimia voi jatkaa, jollei siihen estettä ilmene.”*

Poliisin ylijohto lähetti toukokuussa vuonna 2000 apulaisoikeuskanslerin kirjeen poliisin lääninjohtoille *”tiedoksi ja noudatettavaksi sekä alaisen hallinnon tietoon saatettavaksi”* (SM-1999-288/Ri-2).

Apulaisoikeuskanslerin kirjeessä on edellä mainituin tavoin otettu kantaa tuomareiden tekemiksi epäiltyjen virkarikosasioden ilmoitusvelvollisuuteen. Ilmoittamisen edellytykseksi ei ole asetettu sitä, että esitutkinna aloittamiskynnys ylittyy. Merkitystä ei myöskään ole esimerkiksi sillä, onko poliisi kirjannut asian R- vai S-ilmoituksena. Tarkoituksena on nimenomaisesti ollut järjestää poliisin ilmoitusvelvollisuus siten, että oikeuskanslerinvirastoon ilmoitettaisiin aina tällaisesta tutkittavaksi tulleesta asiasta ja että ilmoitus tehtäisiin heti, kun poliisi on saanut tiedon asiasta.

Käsillä olevassa tapauksessa tutkintapyyntö saapui keskusrikospoliisiin 18.4.2011, mutta tieto tutkintapyyntöstä saapui oikeuskanslerinvirastoon vasta 4.6.2013 Itä-Suomen syyttäjänviras-

---

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

---

ton toimitettua keskusrikospoliisin syyttäjänvirastoon lähettämän rajoittamisesityksen oikeuskanslerinvirastoon.

Tarkempaa selvitystä ei ole saatu sille, miksi ilmoitus tutkintapyyntöstä oli huhtikuussa 2011 ja sen jälkeen jäänyt tekemättä oikeuskanslerinvirastoon. Keskusrikospoliisin mukaan A oli asian kolmas tutkinnanjohtaja ja selvitystä annettaessa ainoana heistä enää virassaan. Myöskään tutkintapyyntö keskusrikospoliisissa alun perin vastaanottanut rikosylitarkastaja ei ollut enää virassaan. Keskusrikospoliisi pitää todennäköisenä, että asiassa oli sen poikkeuksellisen monitahoisuuden vuoksi jätetty epähuomiossa huomioimatta tuomarin virkarikosepäilyä koskeva säädös ja ohjeistus.

Totean omana kannanottonani, että keskusrikospoliisi menetteli virheellisesti laiminlyödessään ilmoittaa sen tutkittavaksi tulleesta käräjäoikeuden laamannin tekemäksi epäiltyä virkarikosta koskeneesta asiasta oikeuskanslerinvirastoon heti silloin, kun asia tuli keskusrikospoliisin tietoon, eli tutkintapyyntöön saavuttua huhtikuussa 2011.

Korostan, että mikäli keskusrikospoliisi olisi asianmukaisesti tehnyt ilmoituksen oikeuskanslerinvirastoon, olisi mitä ilmeisimmin edellä kerrotuilta rajoittamisesitykseen liittyneiltä ongelmilta vältytty. Oletettavaa on, että tällöin olisi paljon aiemmassa vaiheessa tullut havaituksi, että käräjäoikeuden laamannin osalta epäillyn rikoksen syyteoikeus oli vanhentunut ja ettei rajoittamisesitys lainkaan olisi tullut kyseeseen. Laamannin menettelyn osalta asiaa ei näin ollen olisi kaikesta päätellen myöskään käsitelty keskusrikospoliisissa lähes kahta vuotta, kuten tapauksessa kaikkiaan tehtiin.

Toimenpiteet

Saatan rikoskomisario A:n tietoon edellä esittämäni käsityksen hänen virheellisestä menettelystä. Tässä tarkoituksessa lähetän tämän päätökseni A:lle.

Kiinnitän keskusrikospoliisin huomiota velvollisuuteen ilmoittaa oikeuskanslerinvirastolle tutkittavakseen tulleista tuomarin tekemäksi epäillyistä virkarikoksista. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni keskusrikospoliisin päällikölle.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Jäljennös päätöksestä lähetetään tiedoksi Poliisihallitukselle.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Esittelijäneuvos

Markus Löfman

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE
POSTIOSOITE

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi